

говорили о америчкој комунистичкој партији, а Волфганг Милер о аустријским комунистима у том периоду. Четврта сесија је тематски била оријентисана ка представљању односа између комунистичких партија од 1944. до 1956. На тој сесији своје реферате су представили Аугуст Грабски и Урсула Луговска – о међународном јеврејском комунистичком покрету, Александар Животић – о односима између југословенске комунистичке партије и бугарских и албанских комуниста, Андреас Хилгер – о односима између Совјетског Савеза и индијских комуниста, као и Андреј Ланков – о одлукама совјетског Политбироа у вези са ратом у Кореји, и Кванг Жаи – о односима између кинеских и вијетнамских комуниста у наведеном периоду.

Конференција је дала велики допринос унапређењу општег нивоа знања о успону комунистичког покрета ка апсолутној власти у Источној Европи током прве послератне деценије и отворила читав низ питања везаних за односе између комунистичких партија, њихове организационе и идеолошке особености, специфичну технологију власти и начин јавног и конспиративног деловања.

Мр Јован ЧАВОШКИ

Институт за новију историју Србије

Извештај о једногодишњем студијском боравку у НР Кини и краћем истраживачком боравку у Индији

У периоду од септембра 2006. па до краја јула 2007. године налазио сам се, као стипендиста Владе НР Кине, на Пекиншком универзитету, у Школи за међународне студије, као гостујући истраживач. Током овог студијског боравка мој ментор био је професор Ниу Ђун (Niu Jun), водећи кинески стручњак за историју спољне политике НР Кине и кинеско-америчке односе, раније запослен као један од руководилаца Института за америчке студије Кинеске академије друштвених наука. Под његовом супервизијом, све време сам активно похађао наставу која се тематски односила на историју кинеске спољне политике и политичког система, међународне односе у источној Азији, положај кинеских интелектуалаца у друштву, као и курс који се тицао модерне историје Индије. Сви ови курсеви били су на кинеском језику, сем једног који сам, на подстицај професора Ниу Ђуна, похађао заједно са полазницима комбинованог мастер програма између Пекиншког универзитета и лондонског LSE. Сваки од курсева, осим мог активног учешћа у настави, захтевао је и израду семинарских радова на различите теме.

Такође, имао сам прилику да се поновом сретнем и сарађујем са професором Шеном Џихуаом (Shen Zhihua), са Источнокинеског педагошког универзитета у Шангају, где се налази на челу Центра за хладноратовске студије. Професор Шен је, иначе, водећи стручњак за совјетско-кинеске односе и односе унутар комунистичког света. Сем тога, он је био и приређивач једне веће збирке руских докумената који се непосредно тичу односа Тита и Стаљина. У разговору са професором Шеном Џихуаом, искристалисала се идеја о сазивању међународне конференције посвећене 50-годишњици Московске конференције, на коју сам позван да у новембру учествујем са професором др Љубодрагом Димићем.

На директну препоруку мог кинеског ментора, пружена ми је ексклузивна прилика да, као један од ретких европских истраживача, обавим вишемесечно

истраживање у Архиву Министарства иностраних послова НР Кине, везано за тему мог магистарског рада. Архив кинеског МИП-а декласификовао је велики део својих фондова који се односе на период 1949–1960. година. Иначе, истраживачи немају директан физички додир са архивском грађом, већ је целокупан систем избора и прегледа документа у потпуности компјутеризован и сваки истраживач има сопствену шифру за рад. Том приликом сам прегледао и копирао велики број архивских материјала који се тематски односе на кинеске односе са Југославијом, Индијом, Бурмом, СССР-ом, Индонезијом, Египтом, Ганом итд. Сама документа обухватају многобројне дипломатске извештаје и анализе кинеских амбасада широм света, затим различите забелешке о разговорима кинеских дипломата и водећих руководиоца, иако већи део тих забелешки може да се чита, али не може да се копира.

Током овог студијског боравака указала ми се прилика да, на позив професора Сварана Синга (Swaran Singh) са Универзитета Џавахарлал Нехру, Школе за међународне студије, посетим његов универзитет и најважније индијске институције које се баве областима од значаја за моје истраживање. Професор Синг је један од водећих индијских стручњака за кинеско-индијске односе. У ове две недеље, колико сам боравио у Њу Делхију, највећи део времена провео сам истражујући у Националном архиву Индије и у Нехруовом меморијалном центру, где се налази и Нехруова библиотека и његов лични архив. Истовремено сам посетио и Институт за покрет несврстаних, као и Институт за одбрамбене студије и анализу (IDSA), водећу институцију за питања спољне политике Индије, где сам, у опширним разговорима, дошао до нових сазнања о односима два азијска цина, Индије и Кине.

Што се тиче доступности грађе у индијским архивима, правила су много рестриктивнија него у Кини, тако да је велики део грађе и даље недоступан домаћим и страним истраживачима. Ипак, захваљујући личном пријатељству са др Етијем Бахадуром, једним од главних архивиста Нехруовог архива, као и познанством са другим архивистима у Националном архиву Индије, успео сам да дођем до извесног броја релевантних докумената, који се тичу односа Индије са Југославијом, Бурмом и Кином средином 50-их година. Најзначајнији проналазак представља забелешка о разговорима Тита са Нехруом и Насером на Брионима 1956. године, која је, за сада, остала недоступна у југословенским архивима, тако да се на овај начин можемо боље упознати са садржајем разговора током овог сусрета.

Овај једногодишњи студијски боравак омогућио ми је да из више угла, кроз разноврсну архивску грађу, објективније сагледам и анализирам време и тему на које се односи и моја магистарска теза „Југославија и кинеско-индијски конфликт 1959–1962”.